

Бай Ірина Богданівна
студентка 1 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Круп'як І. Й.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

В умовах соціально-економічних трансформацій, які відбуваються в Україні, особливого значення набуває функціонування ефективної системи соціального захисту, здатної мінімізувати вплив соціальних ризиків у суспільстві.

Ринкова економіка сама по собі не може забезпечити справедливий розподіл доходів. Вона приводить до їх диференціації, в результаті чого частина населення опиняється за межею бідності. Цим породжується потреба у соціальному захисті. Соціальний захист населення є комплексом економічних, соціальних та правових заходів і сукупністю інститутів, що забезпечують усім громадянам країни рівні можливості для підтримання певного рівня життя, а також підтримку окремих соціальних груп населення. Це комплекс законодавчо закріплених гарантій, що протидіють дестабілізуючим факторам. Соціальна захищеність включає систему заходів, що захищають будь-якого громадянина країни від економічної та соціальної деградації в результаті безробіття, хвороби, виробничої травми, народження дитини, інвалідності, старості тощо, а також надання медичних послуг та допомог сім'ям з дітьми [2, с. 10].

В Україні поняття «соціальний захист» почали широко вживати лише на етапі переходу до ринку як його атрибут, хоча в тій чи іншій формі соціальний захист завжди був притаманний українському суспільству. Формуванню сучасних систем соціального захисту у світі сприяло усвідомлення необхідності створення соціальних амортизаторів ринкових ризиків. Багато людей ще й сьогодні не сприймають термін «соціальний захист» щодо населення загалом, вважаючи, що він стосується лише найнужденніших або незахищених верств населення. Дедалі частіше соціальний захист передбачає комплекс заходів, спрямований на створення безпечного соціального середовища людини [3, с. 91].

У науковій літературі найбільш поширеними вважаються наступні визначення поняття «соціальний захист».

Соціальний захист населення – державна підтримка певних категорій населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установлення соціальних стандартів [2, с. 23].

Під системою соціального захисту сьогодні розуміється сукупність законодавчо визначених економічних, соціальних, юридичних гарантій і прав, соціальних інститутів та установ, що забезпечують їх реалізацію та створюють умови для підтримки життєзабезпечення і діяльного існування різних соціальних верств і груп населення, передусім соціально вразливих [4, с. 45].

Соціальний захист – це система державного гарантування прав громадян України на матеріальне забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України [5].

Ці визначення відображають підходи різних авторів до сутності даного поняття, а об'єднує їх те, що під соціальним захистом розуміється лише той обсяг соціальних гарантій, що безпосередньо надається державою.

В. Скуратівський, О. Палій, Е. Лібанова підкреслюють, що «соціальний захист – це комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах» [3, с. 104].

Т. Семигіна розглядає соціальний захист як дві взаємопов'язані складові:

1) сукупність соціальних і юридичних гарантій, метою яких є забезпечення державою для кожного члена суспільства реалізації його основних соціально-економічних прав, передусім права на рівень життя, необхідний для нормального відтворення та розвитку особистості;

2) ефективні засоби, що дають змогу впровадити необхідний рівень солідарності між особами, які отримують доходи, та особами, котрі їх не мають через вік, стан здоров'я та неможливість знайти роботу [1, с. 184].

Соціальний захист – сукупність державних заходів і видатків бюджету, пов'язаних з наданням фінансової допомоги окремим верствам населення, які через незалежні від них причини не мають достатніх для самозабезпечення доходів.

Поняття «соціальний захист» досить нове, почало використовуватись у міжнародних актах в середині ХХ століття. Поняття «соціальний захист» розуміється як більш широке за значенням та змістом соціальне явище, ніж соціальне забезпечення. У широкому значенні соціальний захист становить зміст соціальної функції держави і є системою економічних, юридичних, організаційних заходів щодо забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі. У вузькому значенні соціальний захист – соціально-захисна діяльність держави щодо убезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків.

З двох визначень можна з упевненістю стверджувати, що держава безпосередньо чи опосередковано бере участь у створенні соціального захисту свого населення.

Кінцевою метою соціального захисту є надання кожному члену суспільства, незалежно від соціального походження, національної або расової належності можливості вільно розвиватися, реалізувати свої здібності. Інша мета – підтримання стабільності в суспільстві, тобто попередження соціальної напруженості, яка виникає у зв'язку з майновою, расовою, культурною, соціальною нерівністю.

Література:

1. Семигіна Т. В. Словник із соціальної політики. Київ: «Києво-Могилянська академія», 2005. 253 с.

2. Сидор І. П. Бюджетна політика у функціонуванні соціальної сфери: проблеми визначення ефективності. *Світ фінансів*. 2016. Випуск 3. С. 7-17.

3. Скуратівський В. А. Соціальна політика: навч. посібник. 2-ге вид., доп. та перероб. Київ: УАДУ, 2003. 364 с.

4. Социальная работа: теория и практика: Учеб. пособие / Отв. ред. Е. И.Холостова, А. С.Сорвина. Москва: ИНФРА-М, 2001.427 с.

5. Українські Закони. Соціальний кодекс України: Проект / В. С. Журавський та ін., Християнсько-демократична партія України. Київ: Логос, 1998. 319 с.

Балешта Зоряна Ігорівна

студентка 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

Науковий керівник – к. е. н., доцент Коломийчук Н. М.

ПЕРСПЕКТИВИ І ПРОБЛЕМИ ЗБІЛЬШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

На сьогоднішній день в Україні проходить реформа охорони здоров'я. Основною її ціллю є змінити пострадянську систему фінансування закладів охорони здоров'я на європейський аналог. Було впроваджено принцип «гроші ходять за пацієнтом», що має дозволити видатки на медицину більш ефективними та напрямлені здійснюватись на результат. Проте, як показала практика, проблема недостатньої величини фінансових ресурсів залишилася і потребує як найшвидшого вирішення. Особливо гостро вона постала в процесі боротьби із пандемією, адже медична галузь в Україні є найбільш недофінансованою.

Рис. 1. Динаміка видатків на охорону здоров'я